

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva

„Obrtni Vestnik“
izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno Din 24.—
polletno Din 12.—
posamezna številka Din 1.—

Oficijelno glasilo „Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Splošne zveze obrtnih zadrug v Mariboru“ ter
slovenskih obrtnih društev v Sloveniji.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. — Rokopisi se ne vračajo.
Ponatiski dovoljeni le z navedbo vira.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Cene inseratom:
Din p
Pri 1 × objavi 1/1 str. 600.—
„ „ „ 1/2 „ 300.—
„ „ „ 1/4 „ 150.—
„ „ „ 1/8 „ 75.—
„ „ „ 1/16 „ 37.50

VIII. letnik.

V Ljubljani, dne 23. aprila 1925.

Štev. 9./10.

ZVEZA OBRTNIH ZADRUG V LJUBLJANI.

Engelbert Franchetti:

Spomini.

Vajeniška razstava

ki se vrši v Ljubljani

od 26. aprila do 4. maja 1925.

pod pokroviteljstvom

velikega župana gospoda

dr. Viljema Baltiča

in častnim predsedništvom

načelnika ministrstva trgovine in industrije gospoda

dr. Rudolfa Marna.

Spored otvoritve:

Ob 1/9. se zberejo vajenci, razdeljeni po obrtno-nadaljevalnih šolah, na prostoru pred Ljubljanskim velesejmom. Ob 9. dopoldne sprejeto proti južnemu kolodvoru, kjer se priključijo obrtno-nadaljevalne šole iz mariborske oblasti in iz krajev, ležečih ob bivši južni železnici. Nato obhod po mestu. Ob 1/11. dopoldne otvoritev razstave. Ob 1/12. dopoldne si gostje ogledajo razstavo. Vajeniško predavanje. Razdelitev nagrad. Ob 1/1. popoldne skupen obed vajencev. Ob 2. popoldne ogled razstave. Ob 2. popoldne učiteljska konferenca. Ob 3. popoldne obrtniška veselica v prostorih Narodnega doma.

Glavni odbor:

Podpredsednik: Engelbert Franchetti; častni načelnik Zveze obrtnih zadrug.

Tajnik: Ignacij Kaiser, tajnik Zveze obrtnih zadrug.

Odborniki:

Dr. Ivan Pless, tajnik Trgovske in obrtniške zbornice;

Franc Ravnikar, tesarski mojster;

Franc Iglič, krojaški mojster;

Ivan Breskvar, ključavničarski mojster;

Ivan Bernik, mizarjski mojster;

Adalbert Pučnik, krojaški mojster;

Štefan Špeletič, soboslikarski mojster;

Ivan Rebek ml., ključavničarski mojster;

Ivan Košak, slikarski mojster;

Ivan Rozman, čevljarjski mojster.

Bilo je spomladi leta 1903., ko sem sklical k skupnemu posvetovanju načelnike tedaj v Ljubljani obstoječih obrtnih zadrug. Posvetovanje se je vršilo pri načelniku zadruge gostilničarjev, pokojnem Ivanu Tostiju, ki je imel gostilno »Miramar« na Starem trgu, kjer se danes nahaja delikatesna trgovina Chalupnik. Bilo nas ni mnogo in še izmed tistih jih je, žal, že več kot polovica na drugem svetu. Izmed še živečih se spominjam samo še na čevljarjskega mojstra Alojzija Erjavca, pasarja Ivana Kregarja in Valentina Urbančiča. Na omenjeni seji sem stavil predlog, da bi priredili po vzorcu in predpisih trgovskega ministrstva v Ljubljani razstavo vajeniških del. Velika večina navzočih je malo čudno pogledala, kako se upam staviti tak predlog, ko ni za izvršitev predloga potrebnih denarnih sredstev in ko je večini obrtnikov prireditev razstave vajeniških del še španška vas. Vztrajal sem pri svojem predlogu in dosegel vsaj toliko, da se je izvolil pripravljalni odbor, kateremu je predsedoval pokojni ravnatelj srednje tehnične šole gospod Ivan Šubic, ki se je za omenjeno prireditev zelo zanimal. Kmalu smo dobili z Dunaja vse potrebne tiskovine, seveda nemške, in zagotovila se nam je tudi potrebna denarna podpora.

Šli smo na delo in posrečilo se nam je, pridobiti v kratkem času okoli 80 priglasev. Obrtniki kakor tudi vajenci so za razstavo pokazali večje zanimanje, kakor je pripravljalni odbor pričakoval. Razstava se je otvorila dne 3. decembra in je trajala osem dni, in sicer v dvorani »Mestnega doma«. 120 vajencev je razstavilo lastnoročno izdelane predmete, izmed katerih so se posebno odlikovali ključavničarji in mizarji. Tudi druge stroke so pokazale krasna dela, tako da je prva prireditev prav lepo uspela. Odlikovani vajenci so dobili v obliki hranilne knjižice po 20, 10 in 5 kron nagrade. Kljub temu, da se je odbor pooblastil, da posluje naprej, je trajalo devet let, da se je priredila druga razstava vajeniških del. Seveda, da je bila večja in lepša in da so bili tudi razstavniki prostori bolj ugodni. Druga razstava se je vršila v poslopju sedanje srednje tehnične šole. Udeležba je bila veliko večja in tudi razstavniki predmeti so se znatno razlikovali od prve razstave. Z vajenci, ki so bili odlikovani s prvo in drugo nagrado, se je napravil poučni zlet v Zagreb. Nad 60 vajencev se je

z vsem odborom na čelu udeležilo izleta, h kateremu se je pridružilo še nekaj obrtnikov in pokojni vodja obrtnonadaljevalne šole gospod Jakob Dimnik. Priznati moram, da smo se z našimi dečki v Zagrebu prav postavili. Bili so disciplinirani kot vojaki. Niti z enim samim nismo imeli kake sitnosti. Skupno stanovanje, obed in večerjo smo imeli pri »Janjetu«. Ogledali smo si obrtno šolo, cvetličnjak, Strossmayerjevo galerijo in vsa druga važnejša javna poslopja. Zvečer smo prisostvovali gledališki predstavi »Graničar«. Naši mladi »momci« so korakali v četiristopu po mestu sem in tja, kakor da bi prišli iz vojaške akademije. Zagrebški meščani so hitro zvedeli, da je to nadebudni slovenski obrtni naraščaj in so ga prav živahno pozdravljali z »Živio Slovenci!« Drugi dan popoldne, ko smo bili že vsi na kolodvoru pripravljeni za odhod, nas je pokojni tovarnar in izdelovalec mesnih izdelkov gospod Rabus iznenadil s tem, da nam je poslal brezplačno dva jerbasa kruha in različnega narezka. Vsak je dobil po dve, tudi tri porcije, kar se je za vožnjo v Ljubljano prav prileglo. In tako sta končali prvi dve prireditvi, katera sledi tretja, ali bolje rečeno prva te vrste v naši državi, ki naj nam dá sliko o strokovnih sposobnostih našega vajeništva, ki mu je namenjena važna vloga v naši mladi, lepi in močni Jugoslaviji!

Ivan Rebek:

Vajencem!

Ponosni na svoje zmožnosti in umotvore bodo dne 26. t. m. obrtniški vajenci na vajeniški razstavi v Ljubljani pokazali vsej Sloveniji, kaj da zmorejo. Med seboj bodo kritikovali nedostatke svojih konkurentov in marsikateri nadarjeni vajenec bo ob prvem pogledu na izdelek svojega konkurenta sam opazil, kaj je nepravilno napravil na lastnem izdelku, in isti vajenec, ki bo to opazil in spoznal, isti je na potu svojega cilja. Zato pa naj velja ta spis vsem vajencem, osobito pa tistim, kateri se posvetijo temu častnemu poklicu z umom, ljubeznijo in ponosom. Primerno bi bilo, da bi se današnjim vajencem nekoliko predočil položaj in stališče obrtnika v srednjem veku, toda za to ni tukaj dovolj prostora, pač pa naj o tem vedó vsaj to, da, ko bodo današnji vajenci ob različnih bodočih prilikah si ogledovali kake druge razstave, stare orožarne in muzeje, tam bodo našli največ obrtniških umotvorov, in sicer takih, ki se v mnogih primerih niti ponarediti ne dajo. To naj oni vedo, da je tak umotvor napravil obrtnik, ki se je popolnoma posvetil svojemu poklicu in s tem se je napravil, skoraj bi rekel, nesmrtnega. Sicer je umetni obrt (Kunstgewerbe) za današnji dan mrtev, ker za umetnost nihče nič ne žrtvuje. Prišli pa bodo zopet boljši časi in takrat bo tudi na tem polju bolje. Zato se pa mora današnji naraščaj posvetiti svojemu poklicu, da izvršuje kar najbolj praktične in za vsakdanjo porabo najbolj potrebne izdelke, seveda v največji popolnosti in solidnosti. — Vem, da ima vsak vajenec zavest, da mu še prav mnogo manjka do svoje popolnosti, in tisti, ki si je, izbravši ta poklic, že sam začrtal pot svoje prihodnosti, tisti že danes v duhu potuje po tujih krajih, kjer se stroka njegovega rokodelstva najbolj razvija. In to je, prav za prav Vam svetujem, da po dokončani uspešni učni dobi greste v svet, poiščete vse viře, ki Vam bodo znani, da se izpopolnite v svoji stroki. Na razpolago Vam bodo razne strokovne

knjižnice, večerne šole, predavanja, tečaji itd. Vsega tega se morate posluževati, ker imeli boste dovolj zatega časa za to. V tujini boste spoznali različne obrtne in delavske organizacije, vso to vedo si morate tudi zapomniti ali celo sodelovati, in ko boste dovolj bogati na svojem strokovnem znanju in veselju življenja, se tako oboroženi z zdravim razumom in dobro voljo vrnete zopet čez nekoliko let v svojo domovino, katero boste osrečili s tem, da ji pomagate k boljšemu blagostanju ter časti in slavi na polju rokodelskega obrta in industrije.

To si napravite za cilj svoje bližnje bodočnosti. V tujini, kjer se boste nadalje izobraževali, imejte vedno tudi v mislih svoj naroden značaj. Ponosni na svojo narodnost, skromni v svojih zahtevah, odločni v svoji volji, ako si te lastnosti popolnoma prisvojite, ste storili napram sebi, narodu in državi svojo dolžnost.

Posetite

vsi vajeniško razstavo!

J. Zadravec:

Rokodelsko vajeništvo.

Dosledno načelu, da se vsak narod karakterizira po svojem šolstvu, ocenjujemo tudi vsak poklic po načinu vzgoje svojega naraščaja.

Moč in spretnost, ki sta podlagi narodom in poklicem v medsebojni življenski tekmi, rezultirata v veliki meri iz skrbstva za vzgojo stanovskega pomladka in se jasno karakterizirata v uspehih, odnosno neuspehih, obrtniškega stanu.

Iz dejstva, da je vsakemu rokodelskemu delu treba posebne vaje in spretnosti, sklepamo, da izhaja institucija vajeništva od pamtiveka. Tudi zgodovina obrtništva ne zmore letnice, ki bi podala začetek obrtniškega vajeništva. Prve tozadevne vesti nas vodijo v 14. stoletje, ko se je z uveljavljanjem in razširjenjem cunfov uvedlo načelo učne dobe kot predpogoj poznejšega, samostojnega izvrševanja rokodelstva.

«Mumenhof» popisuje v svoji knjigi »der Handwerker« načelne pogoje za sprejem obrtnih vajencev v dobi od 14. do 16. stoletja, med katerimi omenja tudi dejstvo, da je bil takrat še nesvobodnim slovanskim narodom zabranjen pristop k rokodelstvu. O sprejemanju učencev, glede preizkušnje in učne dobe je veljalo že takrat načelo **učne pogodbe**, ki se v bistvu posebno ne razlikuje od naših sedanjih učnih pogodb.

Ker v novejši dobi že zastareli cunfi niso mogli slediti rastočim, svobodnejšim in modernejšim potrebam obrtništva, so propadli. Namesto njih je dobilo rokodelstvo s cesarskim patentom iz leta 1859. svoj prvi obrtni zakon, ki opredeljuje posamezne obrtniške stroke, ne predvideva pa učne dobe, učnih preizkušenj ter obigatorne pripadnosti k zadrugam, dasiravno omenja potrebo in izraža željo, da se take institucije, »kjer le mogoče«, ustanove. Ravno ta okolnost pa je zadostovala, da se obrtništvo ni

zdrževalo in oklepalo svojih organizacij in da zadruge v pogledu na vajeniško skrbstvo niso dosegle svoje veljave, katero jim omenjeni zakon predvideva.

Naobrazba vajeništva je bila brez kontrole in posledica teh razmer je bila gospodarsko upropaščanje in nazadovanje obrtništva.

Temu nezdravemu pojavu tedanje dobe je sledil obrtni zakon iz leta 1883., ki predvsem določa dolžnosti med vajencem in učnim mojstrom in nasprotno med učnim mojstrom in vajencem s tem, da slednjemu izrecno nalaga dolžnost verskonravne vzgoje vajenceve, paznjo na njegovo strokovno izobrazbo po zadrugnih predpisih ter na obligatorni obisk strokovno-, odnosno obrtnonadaljevalnih šol. Šele ta zakon, spopolnjen z obrtno novelo iz leta 1897., odnosno obrtnim zakonom iz leta 1907., prinaša našim zadrugam pomen obligatornih organizacij ter jih pooblašča s pravicami vzgoje in strokovne izobrazbe vajeništva. Z uvedbo tega zakona, posebno z določbo o obligatornem posecanju obrtnonadaljevalnih šol ter vajeniških preizkušanj, je našim zadrugam podana nekaka avtonomija oblasti. In ravno s tega stališča je visoko ceniti vrednost zadrug, ker imajo one po svojih funkcijonarnih presoditi, v koliko je eksistenčni zmožnosti rokodelca potrebna naobrazba in kaj vse je storiti, da se doseže cilj vajeniškega skrbstva.

Posebno važna je kontrola števila vajeništva v posameznih obrtnih, da se prepreči nadštevilna fabrikacija pomočništva. Na žalost moram omeniti, da ta pojav v kovinski in nekaterih drugih strokah pri nas ni redek in da bo treba poseči po sredstvih za odpravo tega nečednega sistema.

Veliko večjo paznjo bi zaslužile tudi vajeniške preizkušnje ali kakor smo jih do sedaj imenovali pomočniške preizkušnje. Učno izpričevalo prav za prav nič ne pove, tudi nesposoben vajenec presedi svoja učna leta, prepotuje nekoliko sveta in se končno, pridobivši si potrebna, tako zvana izpričevala, vsede, odnosno osamosvoji, poleg svojega prejšnjega mojstra. Posledico takih prikazni vidimo v trudapolnem fretarjenju, delanju za vsako ceno, fušarstvu v kvar dotičnika in vsega stanu. Vajeniška preizkušnja naj se izvede z vso strogostjo, praktično in teoretično, nesposobnim vajencem pa naj se brez ozira podaljša učni čas. S poostreno preizkušnjo naj se vzbuja pri vajeništvu zavest resnosti rokodelstva in vrednost obrtnonadaljevalnih šol.

Prav srečna misel, ki mi je dala povod, spisati ta članek, so vajeniške razstave ali razstave vajeniških del. Te razstave nam nudijo s stališča učnih mojstrov dokaz, kaj se vajenec s pridnostjo in trudom nauči, s stališča vajenca samega pa voljo, da javno pokaže svoje najboljše delo, najsi bo iz stroke ali iz šole ter s tem dokumentira svojo pridnost in svoj napredek.

Poleg velike vajeniške razstave, kakršno nam letos nudi agilna Zveza obrtnih zadrug v Ljubljani, je priporočljivo, da se prirede v posameznih zadrugnih okrajih lokalne vajeniške razstave in v zvezi z njimi razstave obrtnonadaljevalnih šol. V tem pogledu se pojavlja nekoliko napredek. Poleg v večjem obsegu prirejenih razstav vajeniških del v Mariboru (1922., 1923.) smo imeli lani tako razstavo v manjšem obsegu v Središču, letos v Ljutomeru itd. Z vajeniškimi razstavami se v veliki meri pospešuje kvalifikacija dela, volja do obrta, veselje do šole in neposredno tudi ugodno medsebojno razmerje med mojstrom in učencem. Z napredkom raste samo-

zavest, s samozavestjo morala, z obema ugled stanu in šole.

Cilj sistematične zgradbe vajeniškega skrbstva dosežemo edinole z vzajemnim delom naših zadrug in obrtnonadaljevalnih šol s tem, da ne pobiramo ostankov ljudskih šol, temveč polnovredni material, ki bo, ko vstopi v življenje kos svoji nalogi ne le v delavnici, ampak tudi v zadrugi, občinskem odboru in drugih javnih korporacijah. Zato ne podcenjujmo vrednosti obrtnonadaljevalnih šol, ampak zavedajmo se, da ravno ta šola ohranja in izpopolnjuje vajencem osnovne pojme splošne naobrazbe tako, da isti lahko kot polnovredni obrtniki vstopijo v življenje tudi v sedanji težki dobi, ko je vsakomur, ki mu je mar napredek, potrebno poleg orodja tudi pero in knjiga kot sobojevniki za življenski obstanek.

Povečajmo ljubezen in napredek vajeništva, pospešujmo stanovsko zavest, oklepajmo se naših organizacij, vršimo po vzgledu delavstva zanje, če posameznikom morebiti tudi trenutno vidno ne donajajo bogve kakih koristi, skupni stvari na ljubo svoje dolžnosti ter se zavedajmo v pravi in iskreni meri naših nalog do onih, ki naj postanejo up in nada naše boljše bodočnosti, spominjajoč se v pravi tovariški slogi večno lepih besed, ki se glase:

Delaj — počivaj,

stvarjaj — uživaj.

Stopaj navzgor iz meglenih nižin,

išči svetlobo, ker solnce si sin.

Brani pravico in varuj pogum,

slušaj resnico, spoštuj svoj razum.

Obrtna banka v Ljubljani

Centrala:

Kongresni trg št. 4

Podružnica: Ljutomer

Telefon št. 508

Telefon št. 508

Račun pri pošto-ček. zavodu v Ljubljani
št. 12.051

Daje kredite v obrtne surhe, pospešuje ustanavljanje obrtnih in industrijskih podjetij, izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje. Vloge na knjižice in na tekoči račun se obrestujejo kar najugodnejše, vezane vloge po dogovoru primerno višje.

Dr. Viktor Murnik:

O nečem, kar je po vojni še bolj nego prej potrebno.

Govorim naj o nečem, o čemer morda poreče kdo, da se samo po sebi razume. Ali koliko stvari je na svetu, ki se ljudem razumejo same po sebi, pa jih vendar bolj ali manj ali celo docela puščajo v nemar. Baš na samo po sebi umevne stvari ljudje mislijo najmanj in jih premotre najmanj in jih zato tudi najmanj uvidevajo, čeprav mislijo, da jih dobro razumejo, češ, saj so samo po sebi umevne. In tako te dozdevno samo po sebi umevne stvari ljudem postanejo postranske in malo važne. Pa so vendar glavna stvar! Saj bi se sicer ne umele same po sebi, to se pravi: ne bi bile nekaj, zbog česar, če je slabo, tudi vse drugo ni dobro.

I.

Vajenec, tebi poglavitno je namenjena današnja številka tega lista.

Vajenec je oni, ki se uči, vadi. Vadi se svojega obrta, vadi se izdelovati obrtne proizvode, vadi se izvrševati obrtno delo.

To delo, ko je izvršeno, se seveda vidi po svoji obliki. Ali obenem je v tem delu še nekaj, kar pa se ne vidi, rekel bi, naravnost. Nekaj je to, kar tako rekoč odseva iz vidnega proizvoda, nekaj, kar se iz njega razodeva.

Delo je namreč dobro ali pa ni dobro. Ako ni dobro, potem je to znamenje, da se še nisi zadostno privadil tega, kar imenujemo tehnično spretnost. Potem si se pač ali še premalo časa učil, ali pa si bil pri učenju len. Prvega primera ne bom razmotrival dalje, ker ga ne bi bil kriv ti in ker se bo tudi komaj pripetil, ker ti mojster ne bo nalagal dela, katerega radi prekratkega časa vadbe še ne zmoreš. Pač pa si odgovoren v drugem primeru, to je, če je kljub temu, da se docela dosti časa učiš, tvoje delo slabo. Kaže, da si len, nepazljiv, z mislimi drugje, brez zadostne volje. To pomanjkanje, te tvoje slabosti so, ki odsevajo iz tvojega dela, kakor iz dobrega dela odsevajo vrline dobrega delavca. Tvoje slabo delo razodeva in oznanja svetu tvoje slabosti. Tvoje delo nima onega, kar bi ti moralo biti samo po sebi umevno. Ni dobro, ni popolno. In vendar je samo po sebi umevno, da vsakdo, kdor kaj naroči, naroča dobro delo, brez napake, popolno.

Po vojni pa se bolj kakor prej opaža na izdelkih, da temu in onemu delavcu nedostaja vestnosti in natančnosti, trdne volje, da, včasih že tudi samo dobre volje. Voja je uničila nešteto materialnih dobrin. Izpodkopala pa je tudi moralne vrline v človeštvu. Ko bi jih bilo potreba jačjih, da se popravi, kar je materialnega uničila vojna, pa so tudi moralne vrline slabейše, če že ne v marsikom uničene. In vendar so samo po sebi umeven pogoj za to, da se delo izvrši popolno.

Slabo delo siplje slabo luč na delavca. In ker so oni časi po vojni, ko je bilo dela čez glavo, tako da je tudi slabейši delavec hitro mogel dobiti posel, že minuli, čaka takega delavca slabейši zaslužek, če ne brezposelnost. To pa tem prej, čim prej se poveča konkurenca boljših delavcev.

In tako vidiš, da je treba zato, da se navadiš popolne tehnične spretnosti, vaditi se obenem v pridnosti in v potrpežljivosti, v vestnosti in natančnosti, v energiji, v trdni volji, v zbiranju vseh misli na delo.

Ko vadiš roke, moraš vaditi obenem svojo voljo in svoje misli, da se popolno upro v to, kar ti je naloženo, da izvršiš. In če se tega navadiš kot vajenec, ti bo ostalo kot pomočniku in samostojnemu obrtniku. In v teku časa, ko boš vedno tako z vsemi mislimi pri delu, prideš morda na to, da bi se kakšno delo morebiti dalo še bolje narediti nego se je delalo doslej, ali pa tudi, da bi se moglo narediti na lažji in hitrejši način prav tako dobro ali še bolje. Koliko novih iznajdb so baš naredili delavci, pa seve taki, ki so bili ne le z zbranimi mislimi pri svojem delu, ampak mislili še nekaj več: na izboljšanje. Tako se rode napredki. Ni zgolj talent ali celo genij, ki ga je treba, da se ustvarijo novi napredki. Največji talent ne pomaga nič, če ga ne vodi in šele razvije trdna volja. Da, trdna volja često šele vzbudi talent v kom, ki so o njem mislili, da je popolnoma brez njega. Koliko primerov slavnih mož imamo na kateremkoli torišču človeške delavnosti, o katerih se je spočetka mislilo, da nebo kaj prida iz njih. Toda taki možje so svojo voljo razvili do najvišje mere.

Ali tudi že za vsako navadno delo je treba, če naj se dobro izvrši, trdne volje. Tem trdnejše pa je treba takrat, ko se šele učiš tega dela.

Tako je torej treba vaditi dvoje: vaditi telesne moči, vaditi pa še druge moči, ki vladajo telo in ki jih imenujemo moralne moči. Brez teh ne moreš doseči telesne spretnosti, kakor seve brez telesa tudi ne. Telesne in moralne moči, druge brez drugih ne morejo ničesar na tem svetu. Telesa in njegovih moči je treba, da se moralne moči sploh morejo kam upreti. Ali moralnih moči je zopet treba, da pridejo telesne moči sploh do pravega delovanja. Saj je že za to, da se premakneš, da narediš nekaj korakov, treba nekaj volje. Treba je je, četudi tega ne občutiš in četudi pri onih, ki že znajo hoditi, ne govorimo pri tem o volji ali celo o trdni volji. Oni že znajo hoditi in skoro nezavedno, brez čutnega napenjanja volje in tudi brez čutnega napenjanja mišic prestavljajo noge. Na va je ni so hoditi. Toda navajeni so hoditi le gotov čas tako, da jim ni treba posebne volje za to. Ako pa presega ta čas navadno mero, pa je že treba volje in vedno več volje, da premagajo utrujenost, ki jim jo povzroča nevajena daljša hoja. Vidiš, tu že deluje moralna sila, ki premaguje trud in utrujenost. Tu jim je že treba volje, da, trdne volje. In trdno voljo moraš imeti ob vsakem cilju, ki ga še nisi vajen dosežati. Otroku, ki se šele vadi hoditi, je treba močnega napetja telesnih moči in živcev. Tudi v obrtu, ki se ga učiš, moraš tako rekoč shoditi. Da shodiš tu, ti je tudi treba močnega napetja telesnih moči in živcev, trdne volje. In prav za prav mora človek, ki stremi za napredkom, vedno iznova shoditi, shoditi v vsaki stvari, ki mu je količkar nova: resnično naprednemu človeku učenja in vadbe ni nikdar konec.

II.

Pa poglejmo si še bliže, kako je z voljo, z moralnimi močmi.

Človek ne bi verjel, kako morejo gotove okoliščine podvojiti, podesetoriti, da, postoteriti moči.

Na svetiljki, viseči pred menoj, je bila obešena lovka za muhe. Pravkar se je ujela muha nanjo. V

smrtnem strahu si je prizadevala na vso moč, oprostiti se lepa, namazanega na lovki. Zasmilila se mi je, kolikor čudno ali smešno se to komu zazdi. Vzel sem zobotrebec in snel muho z lovke. Ali na njenem telesu je bilo še toliko lepa, da s tem še ni bila oproščena pogina. S silovito močjo je mahala s krili, skušala premikati noge. V roki, s katero sem držal zobotrebec z muho, sem čutil to silovito moč smrtne strahu. Mahala je tako močno in hitro s krili, da so vibrirali, se stresali moji prsti. Strah pred smrtjo ali, če hočete narobe, nagon do življenja, ki je vsajen v vsako živo bitje, jo je gnal, ji postoteril voljo in sile. In rešila se je.

Pri tebi ni tega strahu, ki bi pomnoževal voljo in moč. Ti moraš strah nadomestiti z drugim gonilom. Postaviti si moraš cilj, in čim večji cilj si postaviš, tem dalje prideš, stremeč z vsemi silami za njim.

Veliki cilji delajo čudeže. Vsi veliki možje so imeli velike cilje. Imajoč ga vedno pred očmi, kakor bi ob njem viselo njih življenje, so si vedno bolj jeklenili voljo in moč, dokler ga niso dosegli — pa so si takoj postavili še višjega, ki so šli za njim, kakor bi življenje sedaj viselo ob tem novem cilju. In v resnici visi v nekem oziru ob njem njih življenje, v tem zmislu namreč, da bi brez njegove dosege bilo zanje življenje brez vrednosti, enako smrti.

No pa to so veliki možje. To so oni, ki so izbrani izmed mnogih poklicanih. In poklicanih je veliko več, nego se misli. Toda večina niti ne čuje klica. Kakor v temi so in ne vidijo luči, kamor treba, da streme. Pa so zopet, ki čujejo ta klic in vidijo luč, ampak se obrnejo od nje stran, v temo. Pa so zopet, ki vidijo luč in tudi ubero pot proti njej, toda omagajo ali že v začetku, ali sredi pota, ali celo tik pred ciljem. Nedostaja jim volje in sile. Pa so zopet, ki imajo silo in voljo, toda cilj je tako daleč ali tako visok, da ga ne more doseči en sam človek v kratki dobi človeškega življenja. In pride drug, poklican in izbran, da nadaljuje tam, kjer je obtičal prejšnji. In le prečesto jih je treba dolgo vrsto, ki delajo drug za drugim, dokler naposled kdo ne doseže cilja. Tako se vrši napredek na svetu.

Pri oni veliki večini ljudi, ki niso ali ki se ne čutijo poklicane za velike stvari, pa vendar gre baš tako v nekem zmislu za življenje. Če ti že ne gre za velike stvari, pa moraš v s a j toliko doseči, da si enak drugim, ki znajo nekaj in si s tem služijo kruh in tako morejo obstati v življenju. Gre torej tudi za življenje, vsaj za tako, ki je veliki večini ljudi vredno, da se tako imenuje. Da si ga ustvarijo in sproti ustvarjajo, to je cilj one velike večine. Vsaj ta cilj moraš imeti. Tudi za ta cilj pa je treba trdne volje, če naj se doseže in vedno iznova dosega. Njegovo dosego moraš hoteti, če hočeš živeti. In v tem zmislu je tudi to strah, ki te mora gnati, strah pred ne vrednim življenjem, ki je za vsakega človeka, v katerem je količkaj razvito dobro jedro, enako smrti.

Tako moraš tudi ti, ki si morda nisi postavil večjega cilja, kakor da obstaneš v tako zvanem boju za obstanek, ti, ki ti življenja cilj morda ne obsega več nego tisočim in tisočim drugim: to je imeti dober vsakdanji kruh — tudi ti torej moraš imeti trdno voljo, da se naučiš pridobivati si dober vsakdanji kruh. Glede na to pa smemo reči, da se uči pridobivati ga tako, kakor bi bil vsak dan v smrtni nevarnosti. Misel na to, da je dandanes obstoj vedno težji in težji, ti mora mnogoteriti sile. Ako muha, če slučajno ne pride na lep, veselo leta, okoli in brez dela

najde svoj kruh, pa s človekom ni tako. V pravkar označenem zmislu pa je človek, ko se vadi in uči, nekako v podobnem položaju kakor muha na zobotrebcu. Tako se ti loviš spočetka okoli svojega dela, kakor bi bilo polno lepa okoli tvojih rok. In od vsega lepa te ne more oprostiti mojster s svojim poukom, kakor nisem mogel jaz sam muhe očistiti vsega lepa. Sam moraš napeti vse sile, da se oprostiš lepa svoje nespretnosti in vseh ovir svojega neznanja, da moreš potem prosto in veselo, čuteč vso svojo moč in zavedajoč se je, poleteti med svet, kakor ona muha, ko se je očistila vsega lepa. Očistila se ga je sama, potem ko sem jo postavil tako rekoč v take pogoje, da je to sploh mogla storiti. In tvoj mojster te vsak dan postavlja s svojim poukom v take pogoje. Čistiti, to je vaditi in učiti, pa se moraš sam.

Pa porečeš: «Če bom vsako stvar delal tako, kakor bi bil v smrtni nevarnosti — hvala lepa za tako delo in za tak nauk, in tako življenje bi v resnici ne bilo vredno, da se živi!»

Res, vsaka primera šepa. Saj, ako bi bila primera popolna, ne bi bila več primera, ampak imeli bi potem dva docela enaka položaja. Primere pa nam vendar dobro rabijo, da jasneje vidimo, zakaj gre. Manj jasno stvar primerjamo z nji kolikor mogoče podobno, pa že jasno stvarjo. Na tem, kar je skupnega, in na tem, kar je različnega, si potem lažje razjasnimo manj jasno stvar. Pri našem primeru pa je jasno, da je treba napeti muhi vse sile, da se znebi lepa in uide smrti, ter da ji strah pred poginom pomnogoteri moči. Prav tako, kakor je jasno — da rabim še bližji primer — da bi, tudi če si še tako truden in skoro onemogel, da se komaj prestopaš, naenkrat dobil nove moči, če bi ti iznenada nasproti pridiral podivjan konj ali celo zbesnel bik: ej, kako bi te nesle prej komaj se premikajoče noge!

Glej, tu, kjer neposredno in jasno vidiš nevarnost, ti pride tudi takoj izredna volja, da napneš moči do skrajnosti. Tam pa, kjer se Janezek uči, da bo Janez mogel živeti, se ti vidi, da ni treba napenjati vseh moči. Saj, si misliš, preden bom Janez, imam še dovolj časa in ne obesijo me, če kaj slabo naredim. Toda čas teče, nič ne reče, in naenkrat je Janezek, ki je imel ves ta čas dosti časa za lenobo, postal Janez, ki ga tepe nadloga.

No pa porečeš: «Zato, da kaj dobro izvršim pri svojem uku, tudi ni treba tako napenjati moči, kakor bi bil v smrtni nevarnosti.»

Tu pa imaš prav. Dobro si zadel razloček med obema primeroma. Toda zadel si obenem sam sebe in si odvezel vsak izgovor pred seboj ali pred drugimi, češ, da gre delo preko tvojih moči, ko vendar ne gre in ti mojster gotovo tudi ne bo nalagal dela, ki si zanj še preslab. Jaz pa tudi nisem hotel reči, da uporabljaj večjo silo, nego je treba. S topovi se ne strelja vrabcev. Toda, kaj rado se zgodi, da delo ne uspe, ker se dela s premajhno močjo, s premajhno vestnostjo in natančnostjo; to pa tem raje, čim lažje je delo, češ, saj bo šlo kar samo po sebi. Pri težjih delih, zlasti v začetku, pa je treba v resnici kar največjega napetja moči.

Ona dva primera nam kažeta, kaj je mogoče, če preti nevarnost, kaj človek more, kadar ga primora sila. Česa si zmožen, ti pokaže takoj kak nevaren položaj. Pa se ti pri delu ne bi ljubilo vobče nerazmerno manjšega napora, ko je vendar v nekem zmislu tudi v nevarnosti tvoje življenje, seve v bodočnosti, ako slabo prestaneš pouk ali celo propadeš

pri njem? Četudi ne gre za življenje in smrt, temveč «samo» za življenje, vredno človeka, za življenje, ki je resnično življenje in ne počasno umiranje!

Ker v mladem človeku često ni strahu, kaj bo iz njega, so v prejšnjih časih postavljali predenj drug strah — strah pred palico. Ta naj bi mu bila nadomestila oni pravi strah, strah pred tem, kaj bo z njim v življenju. Obvarovala naj bi ga bila pred hujšo palico, pred palico življenja, ki more občutneje tepsti nego leskovka, in ki sem pa tja preti vsakemu ali pa ga tudi udari in mu s tem namigne prav razločno, da nekaj ni naredil prav ali da nekaj ne dela prav, ter ga tako uči: kdor ni tepen, se ne vzgoji! Ta izrek grškega pesnika Menandra¹ je postavil največji nemški pesnik Goethe kot moto ali geslo na čelo prvemu delu svojega življenjepisa. In če je tak človek kakor Goethe, eden največjih genijev, mož ogromne duševne in moralne sile in energije, čutil palico življenja, kaj pa naj rečejo drugi. Dobro bi bilo, ko bi si ti, ki imaš še skoro vse življenje pred seboj, osvojil to geslo in vedno mislil nanj, pa se šibal sam sebe, šibal svojo voljo, da stori vse, da te ne bo teplo ali vsaj kolikor mogoče malo teplo življenje. Šibaj se sam, to manj boli, kakor če bi te šibali drugi. Šiba mojstra je dandanes odpravljena, pameten in resen vajenec je tudi ne potrebuje. Ne potrebuje sploh nobenega strahu, tudi ne pred milejšimi kaznimi. Pamen in resen vajenec pa tudi ne bo imel strahu pred življenjem, ker bo storil vse, da mu tega strahu ne bo treba imeti. Izobrazil se bo tako in znal potem v življenju vedno delati tako, da se iz vsakega nevarnega položaja, ki vanj lahko zaide vsak človek, izmota hitro in varno.

Strah ti bo nadomestila prostovoljna trdna volja. Nisi muha in pri delu nisi v smrtni nevarnosti, če ga dobro ne izvršiš. Ampak človek si, in človeka odlikuje od živali zavedna misel in zavedna trdna volja. Človek mora vedeti, kaj hoče, in imeti trdno voljo, da doseže, kar hoče. Ti pa veš, kaj hočeš, ali bi vsaj moral hoteti: naučiti se svojega obrta. Saj če tega nočeš, potem ga raje pusti. Ali le često klone mladini volja. In takrat, ko ti stvar ne gre, ko nikakor ne prideš dalje, ko ne veš ne kaj ne kako, četudi ti je morda mojster ali pomočnik pokazal obilokrat, kako treba ravnati, takrat se povprašaj: «Ali bi tole naredil, ako bi me, če ne naredim, zadela smrtna kazen?» Če natanko premisliš, si porečeš: «Naredil bi potem, sigurno bi naredil; dobro bi preudaril, natančno bi pazil, vse sile bi napel, pa bi šlo.» In šlo bo. In videl boš, da si zmožen take volje. Pa pri vsakem novem, nevajenem delu dobro preudari, natančno pazi, vse moči napni, pa bo potem nadalje šlo vedno laže in laže in vedno manj se ti bo treba napenjati. Sčasoma ti bo šlo igranje. In ko ti delo napreduje, pride veselje do njega, kakor včasih tek šele med jedjo. In z veseljem pride obenem zanimanje, ki raste, čim bolj ti gre delo izpod rok. Marsikdo pa ima že spočetka veselje in zanimanje. Temu je tem laže. Toda tudi pri onem, ki ima največje veselje in zanimanje, je treba često trdne volje, ker so pri vsakem delu vendar tudi stvari, ki so mu manj po godu, in ne gre, da bi delal samo to, kar ga veseli, kar se mu ljubi.

Da, ko bi se človeku vse tako ljubilo, kakor se zdravemu otroku ljubi učiti se hoditi in sploh gibati.

Vse to dela igraje, ker ga vse to veseli in je z dušo in telesom zraven. In vendar je zanj, navaditi se hoditi, prav tako težko ali pa še bolj, kakor v poznejših letih kakršnokoli učenje. Otroku pa ne čuti ne težkosti ne truda, ker ga veseli, ker ga žene nagon, ki ga je narava vsadila vanj. To veselje in ta nagon do gibanja mu nadomešča ali vsaj silno lajša voljo, tako da se vadi igraje. In še dolgo ima ta nagon in pri igrah se mu izživi popolnoma. Igra mu prevzema vse misli in vso voljo. Pa komaj čaka, da se more igrati. In treba ga je pustiti, da se igra. Uči se pri tem in utrja tudi za življenje. Zato v novodobni vzgoji polagajo toliko važnost na igre. Izprva otroku naravni nagon sam postavlja cilje. Uči se jih igraje dosegati. Igraje si krepi telo in voljo. Polagoma, ko postaja starejši, pa cilje, ki jih postavlja nagon, otrok sam začne nadomeščati z zavednimi cilji. Čim starejši je, tem zmiselnije so njegove igre, tembolj prevladuje volja nagon. Toda še vedno gre igraje, to je z dušo in s telesom.² Gotovo pa si že kdaj opazil na sebi samem, da tudi igra ni šla, če nisi bil v s pri njej, ves, to je z dušo in s telesom. Vidiš, isto je pri resnem delu; tudi tu ne gre, če nisi z dušo in s telesom pri njem. Nagon narave pa mora tu nadomestiti zavedna volja, kakor je otroku poprej zavedno voljo nadomeščal nagon. Kar pa v začetku moreš vršiti le z velikim naporom sil in volje, ti bo polagoma postala lahka n a v a d a, tebi, v a j e n c u. In navada je železna srajca. Ko vedno iznova napenjaš voljo, se ti utrja vedno bolj; ko vedno iznova zbiraš ali koncentriras misli na delo, postane to koncentriranje vedno popolnejše, pa tudi lažje. S tako izvežbano voljo in izvežbanimi mislimi se boš lahko lotil vedno večjih in težjih nalog že kot vajenec, pa seve tudi pozneje kot pomočnik in mojster. In polagoma ti bo celo prišlo v l j u b o navado, napenjati svojo voljo in svoje moči. Zakaj, kar mu je navada, to človeku prija. Ali navaditi se je treba.

Kakor je rekel Napoleon, da nosi vsak francoski vojak maršalsko palico v svoji patronjači, tako lahko rečemo, da ima vsak vajenec žezlo industrijskega

² Zato so gibne igre in telesne vaje sploh tako važne in nenadomestljive za vzgojo človeka, in to ne samo za telesno, ampak prav tako za moralno in duševno vzgojo. Pri njih je mlad človek najlažje ves, z dušo in telesom. Pri prvih otroških igrah ima glavno vlogo še naravni nagon. Težje, resnejše igre pozneje in naposled vse različne telovadne stroke pa izpopolnjujejo naravni nagon čim dalje bolj z zavedno voljo, nagon usmerjajo tako rekoč na zavedne cilje, ki pa jih mladina, baš ker je nanje usmerjen naravni nagon, dosega z veseljem, igraje, kar velja tudi za one vaje, ki niso več igre (orodne vaje itd.). Tako tvorijo telesne vaje prehod ali most v življenje z njegovimi drugačnimi cilji, ki jih narekuje sila življenskih okolištin. Telovadec, vajen dosega realne cilje pri telovadbi, kjer mu treba izdatno napenjati telesne moči in voljo (kar pa baš radi zveze z naravnim nagonom dela rad), si v življenje prinaša oba neizogibno potrebna pogoja za sebi in drugim koristno udejstvovanje: telesne moči in v doseganju resničnih ciljev vezbano voljo. Tudi za odraslega človeka pa so potrebne telesne vaje, ker tako rekoč, kakor olje stroj, mažejo telo, njegove ude in sklepe, ohranjajo zdravje in moč, pa vedno iznova krepe tudi voljo, ki kaj rada zarjavi.

Predaleč bi vodilo, razpravljati podrobneje tudi o drugem izmed obeh «osebnih produkcijskih pogojev», o drugem «samo po sebi umevnem», pa prav tako važnem pogoj, kakor so moralne vrline: o telesnih močeh in zdravju ter njih množitvi in ohranitvi. Telesne moči in moralne moči so navezane druge na druge, pa se tudi vzajemno okrepljajo pri telesnih vajah. Zlasti po vojni, ki je tako ključno vplivala na telesne in moralne moči, v vseh naprednih državah, posebno pa na Francoskem in na Nemškem, krepko propagirajo in pospešujejo baš telesne vaje, od katerih z gotovostjo pričakujejo, da dvignejo opešane telesne in pravne moči narodov.

¹ Dosloven prevod iz grščine se glasi: «Človek, ki ga ne derejo, se ne vzgoji.»

kralja v svojem orodnem predalu. Henry Ford, največji industrijec, kar jih je doslej videl svet, »avtomobilski kralj«, ki v svojih tovarnah izdelava 4000 avtomobilov na dan, je bil pred kakimi štiridesetimi leti obrtni vajenec.³

Seveda ni postal vsak Napoleonov vojak maršal in ne postane vsak vajenec Ford. Za to je treba še kaj drugega. Genij je bil ljudem vedno nekaj zagonetnega. Toliko pa je gotovo, da tudi pri največjem geniju ali veleumu ne gre brez velike volje. Genijalni možje morajo ob vsem geniju imeti tudi veliko večjo voljo, nego drugi, ker si postavijo veliko večje naloge. Pri Napoleonu občudujemo še mnogo bolj, nego njegov velikanski genij, njegovo velikansko voljo, podobno elementarni sili. So pa celo, ki smatrajo genij in ogromno voljo (energijo) za isto. Goethe, sam velik genij, pravi: genij je pridnost. S to pa si seve ne smemo misliti zgolj one potrpežljivosti, s katero sedi kdo ure in ure pri delu, pa so misli sedaj tu, sedaj drugje, ampak ono potrpežljivost in energijo obenem, pri kateri se misli vedno globokeje vtapljajo v delo in stvar, dokler ji ne pridejo do dna. Seveda pa gre, kakor rečeno, pri genijalnih ljudeh tudi za nenavadne in velike cilje in za izredne naloge, kjer treba tudi izredne energije duha in volje, pa čisto tudi dolgotrajnega, včasih leta in leta se vršičega, vedno globljega poglobljanja tudi geniju, preden pride stvari do dna.

Ali tudi za majhne naloge je treba zbranih moči in misli, zlasti kadar se šele učiš izvrševati jih. Ako se pozneje, ko boš izučen, ne boš več trdil, naučiti se novih stvari, ostaneš pač vojak-prostak. Kolikor toliko pa se boš moral vedno učiti. Kajti svet ne stoji, vsak dan rodi nove napredke. Treba jih je spoznati in si jih prisvojiti. Kdor ne gre naprej, zaostane, in drugi gredo mimo njega in čisto tudi preko njega naprej. Gotovo pa je, da si bo oni, ki je že kot vajenec kolikor treba napejal svoje moči in bil vedno z vsemi mislimi pri delu, nabavil tolikšno zalogo trdne volje in zmožnosti koncentriranja duha, da mu ne bo pretežko udeleževati oboje, kjer in kadar bo treba. Zakaj, navada je železna srajca in težko jo je sleči. Zato glej, da si že v vajeniških letih pridobiš — ne železne srajce površnosti, nebrižnosti, lenih misli in slabotne volje, ta se težko nosi in vleče k tlom, ampak jekleno srajco vestnosti in natančnosti, združenih krepkih misli in nezlomne volje si privadi: ta te ne bo težila, ta te bo dvigala, ta te bo vznášala, kakor peroti ptiča, vedno više in više!

Ivan Mohorič:

K razstavi vajeniških del.

Po prevratu so si postavili naši gospodarski krogi nalogo, da se skušajo kolikor mogoče osamosvojiti od inozemstva ter tako dopolniti naše politično osvobodjenje z gospodarsko samostojnostjo in neodvisnostjo. Ta prizadevanja so vodila k organizaciji ljubljanskega velesejma, ki je tekom minulih štirih let pokazal domačim odjemalcem odlične uspehe domačega dela in jih seznanil z konkurenčno dovršenostjo in solidnostjo domačih izdelkov. Poleg indu-

strije je bilo na teh prireditvah v pretežni meri zastopano in udeleženo obrtništvo. Vzorčni velesejmi, kakor tudi pokrajinske in krajevne obrtniške razstave v Sloveniji so prinesle mnogo inicijative in vzpodbude domačim podjetnikom in vsak velesejmi nas je seznanil z vrsto novih podjetij, ki so pričela uspešno konkurenčni boj z inozemstvom.

Naravno dopolnilo dosedanjih prizadevanj in stremljenj je **vajeniška razstava**, katere namen je, da vzpodbuja ne samo obrtniško omladino k tekmi v kvalitetnem delu, v dovršenosti in okusu, marveč da opozori vse naše gospodarske kroge, posebno pa merodajne upravne činitelje na to, da je treba samoniklim zmožnostim in hvalevrednim stremljenjem obrtniškega naraščaja posvečati sistematično pažnjo. Ugotoviti moramo pa, žal, da ni bilo v tej smeri do sedaj zabeležiti zadostnega dela, da se izpopolni strokovno šolstvo tako kakor ga potrebuje naše gospodarstvo, ako hočemo doseči cilj, ki smo si ga ob prevratu nadejali.

Ako pregledujemo uvozno carinsko tarifo, vidimo, da je še nebroj predmetov, ki bi se lahko že davno izdelovali v tuzemstvu in ki se prav po nepotrebnem uvažajo. Uvažajo se radi tega, ker je mnogo obrtniških strok preveč konservativnih in se uprav tradicionalno bavijo s produkcijo le enih in istih predmetov. Še vedno opažamo v razvoju našega obrtništva preveč stereotipnosti in naraščajo po večini obrati, ki v tuzemstvu že obstajajo in katerih stroke so že prenapolnjene. Uvedbi novih panog se zato še vedno ne posveča ona pažnja, ki bi bila za pospešeno osamosvojitve potrebna. Statistika naše zunanje trgovine nam dokazuje, da gre vrednost takih izdelkov v milijonske zneske in se z njimi po nepotrebnem bremeni naša uvozna bilanca.

Pri **sistematični** obrtno-vajeniški politiki bi danes že lahko marsikak izmed teh predmetov izdelovali v tuzemstvu. Zato je tu treba pričeti enkrat s smotrenim, programatičnim delom, s sistematično analizo razmerja inozemskega uvoza napram domači produkciji in mislim, da je **letošnja vajeniška razstava najprikladnejše izhodišče**, da si predložimo kje in v koliko je treba dopolniti naše obrtno-strokovno izobraževanje po teoretični in praktični strani ter specializirati našo obrtniško produkcijo. Če se posreči razstavi vajeniških del, da najde pri merodajnih činiteljih malo več razumevanja in pažnje kot se ga je obrtniškem naraščaju posvečalo do sedaj, potem je izpolnila razstava vse naše nade in je dosegla cilj, ki so si ga prireditelji in organizatorji stavili.

Razstava je dokaz, da se mlada generacija našega obrtništva v vsej tišini in z najskromnejšimi sredstvi, z vso resnostjo, samoniklostjo, ljubeznijo do dela in veseljem na vstvarjanju pripravlja za težko življensko in eksistenčno borbo bodoče generacije, ki bo imela vzdržati ostro konkurenco z visoko razvito inozemsko industrijo in tujim, bolje šolanim obrtništvom, napram kateremu jo bo le deloma ščitila carinska tarifa. Vidimo pa tudi v razstavljenih delih mnogo doslej nepoznatih talentov, ki se bodo s svojo žilavostjo in organizatorno zmožnostjo razvili v ugledne industrijce in omogočili pot k industrializaciji naše države. Razstava vajeniških del je nepobiten dokaz, da ima tudi povojna generacija in njen obrtniški naraščaj resen interes za kvalitetno delo in tvorno moč, ki zasluži podporo vseh samoupravnih faktorjev, oblasti in države, da uspe v svojem prizadevanju v korist našega gospodarskega napredka.

³ Učil se je mehaničnega obrta. Razen tega je, ker je imel, kakor pripoveduje sam v svoji knjigi »Moje življenje in delo«, posebno ljubezen do fine mehanike in posebno nagnjenje do ur, v istih učnih letih delal ponoči v reparaturni delavnici nekega juvelirja!

Dr. Ivan Pless:

Kvalitetno delo kot bojno sredstvo proti konkurenci.

Težki konkurenčni boj, ki ga bje danes domače obrtništvo napram inozemskim tovarniškim izdelkom, obeta postati še ostrejši s sklenitvijo trgovinskih pogodb s sosednimi državami, zlasti z Avstrijo in Italijo, s katerima se bo, kakor je z gotovostjo pričakovati, sklenila obrtnopravna reciprociteta, na podlagi katere se bodo inozemskim obrtnikom odprla vrata v našo državo in jim bo dana pravica izvrševanja obra tudi pri nas. Položaj malega in srednjega producenta, ki je pod pezo davčnih, socialnih in drugih dajatev že itak jedva znošljiv, postane še hujši, razvilo se bo težko tekmovanje, začel najostrejši boj za obstanek, ki bo zahteval žrtve tako posameznih obratov kakor tudi od celih panog.

Pomoč s strani države, bodisi v obliki visokih uvoznih carin na obrtniške predmete, ki se pri nas izdelujejo v zadostni količini, bodisi z omejitvijo dotoka inozemskih obrtnikov, ne bi mogla težkega položaja trajno izboljšati. Vse upravne mere in zakoni, najsi bodo še tako dobro zamišljeni, morejo sicer položaj omiliti, trajnega izboljšanja pa ne bodo doprinesli. S takimi sredstvi se dajo zdraviti samo simptomi bolezni, nikakor pa se ne dá s tem zamoriti kali same. Obrtnik naj se tu ne zanaša na pomoč od zunaj, sam se mora pripraviti za ta boj in izvajati ga mora tudi tako, da mu prinese trajnih koristi. **Zato je neobhodno potrebno, da se za ta boj oboroži s tako strokovno spretnostjo ter s takim komercialnim in tehničnim znanjem, da bo mogel dvigniti kvaliteto svojih izdelkov do višine, ki jih usposobi za konkurenco z inozemskimi izdelki.** Samo to mu more pomagati k zmagi. Kdor se pa za ta boj ne bo praktično tako usposobil, da bo v stanu producirati vsaj tako dovršeno in vsaj tako ceno kakor producira inozemski obrtnik, ta bo v boju omagal in izginil iz vrst samostojnih obrtnikov. Toda ne samo posamezniki, ampak cele stroke se bodo morale nezogibno umakniti ali utrpeli nenadomestljive izgube, ako zaostanejo v strokovni dovršenosti in jih v tehničnem napredku inozemska konkurenca znatno prekosí.

Obrtnik se naj zato usposobi za visoko kvalificirano delo ter se naj prilagodi tako glede okusa kakor glede izvršitve dela zahtevam časa. Obrtnik, ki bo v svojem obratu uporabljal moderne tehnične pripomočke, uvedel take delavne metode, katerih se poslužuje inozemska konkurenca, temu je v svojem obrtu zajamčena najboljša bodočnost in se mu ni bati niti inozemskih obrtnikov, niti da bi ga uničila mogočno napredujoča strojna tehnika, ki z izločitvijo manjvrednih zastarelih delavnih metod v gotovih panogah sicer zmanjša ročno delo, ki pa zato zaposluje toliko več bolje plačano umstveno delo.

Z izrednim napredkom na vseh poljih tehnike, zlasti z važnostjo, ki so jo pridobili in jo še pridobivajo v produkciji stroji, je bil sicer obrtnik v marsičem primoran nadomestiti ročno delo s strojnim, potisnjen je bil tudi v celi vrsti strok iz torišča produkcije v ozadje, toda tam, kjer pri izdelovanju prevladuje ročna spretnost, iznajdljivi duh mojstra, okus, na polju umetnostnega obrta, tam ne bo mogel stroj nikdar tekmovati z obrtnikom, tam ne bo mogel nikdo iztrgati malemu obrtniku dela iz rok.

Priznati moramo sicer, da igrajo na primer v mizarstvu pri pripravljanih delih stroji zelo važno vlogo, toda pravi obrt sam je odvisen od dobrega okusa in od ročne spretnosti delavca v taki meri, da ni dvoma, da bo ta panoga vedno ohranila svoj rokodelski značaj. Isto lahko trdimo tudi o celi vrsti drugih obrtov in to s še večjo gotovostjo, n. pr. o krojaštvu, čevljarstvu, tapetništvu, knjigovezništvu, pleskarstvu, soboslikarstvu, ključavničarstvu itd., kjer ima mali obrtnik zagotovljeno najboljšo bodočnost, samo ako bo znal držati kakovost svojih izdelkov na gotovi višini.

Obrtniška mladež, ki se hoče s časom osamosvojiti, ki si hoče ustvariti samostojno, dobro uspevalno podjetje, se naj za to že med vajeništvom pripravi. Izbranemu poklicu je posvetiti vse svoje moči in zmožnosti med zaposlitvijo v delavnici, v obrtnonadaljevalni šoli, pa tudi med prostim časom, skratka, **s poklicem je zvezati vso svojo osebnost, svoj biti ali ne biti!** Vajenec, ki se bo oprijel vseh v stroko spadajočih del z veseljem in ljubeznijo, ki bo z dušo in telesom pri svojem obrtu, si bo z lahkoto prisvojil potrebno strokovno in komercialno znanje, ki mu bo trdna podlaga, na kateri si bo mogel zgraditi samostojno podjetje.

Predvsem mora vajenec dobro poznati sirovino, katero obdeluje, poznati mora do najmanjše natančnosti ves delavni proces, najmodernejše pripomočke ter stremeti za tem, da se bo tako s praktičnim izvežbanjem v delavnici, kakor tudi z metodičnim učenjem v šoli, pri tečajih, s čitanjem knjig, s posetom uzornih delavnic, zlasti s podaljšanjem prakse v inozemstvu usposobil tako, da bo mogel držati svoje izdelke vedno na višini, ki bo odgovarjala tako glede okusa, kakor tudi glede oblike, dovršenosti in cene vsem današnjim zahtevam.

V tem oziru je tudi posebno koristno, da se vajenec udeleži vajeniških razstav, bodisi kot razstavljalca, bodisi samo kot posetnik. Tu mu je dana prilika, da primerja izdelke raznih vajencev ene in iste stroke, da vidi, kako se n. pr. izdelki vajencev, zaposlenih v obratih, kjer se uporabljajo moderna tehnična sredstva v mnogih primerih razlikujejo od del, izvršenih v zaostalih primitivnih delavnicah. Vajenec bo videl, da se pri oceni ni nagradilo tehnično še tako dobro izvršeno delo, samo ker ni morda glede oblike ali sloga odgovarjalo sedanjemu okusu. Tudi mu bo tako dobra ocena izdelkov kakor tudi grajanje nedostatkov v največjo korist.

Naj bodo s tem v kratkem in samo primeroma navedena pota, katerih se mora poslužiti vajenec, da se danes pri, žal, še tako nedostatnem strokovnem šolstvu in pri pomanjkanju vsakega, tudi najbolj potrebnega obrtnopospeševalnega prizadevanja usposobi za višje kvalificirano delo, ki mu more pomagati do dobičkanosne samostojnosti in ki je predpogoj za osamosvojitve celokupnega našega obrtništva.

Dr. Jos. Pretnar:

Mojstrska in šolska vzgoja vajenca.

Obrtniški stan je, kakor kmetski, eden glavnih stebrov zdravega narodnega gospodarstva, urejene države in poštene človeške družbe. To dejstvo mora priznati vsak, kdor pozna delovno in številčno moč obrtnika, kdor pozna njegovo duševnost in njegovo udejstvovanje v zasebnem in javnem življenju. Ako

torej oni krogi, ki imajo nositi skrb za pospeševanje gospodarstva, za varnost in ukrepitev države in za blagor človeške družbe, hočejo, da bo ta stebel trden, morajo posvečati posebno pažnjo in skrb vzgoji naraščaja obrtniškega stanu, predvsem vajencev. Kajti imeli bomo obrtnika takega, kakršnega vzgojimo v oni njegovi dobi, ko po očetovski in ljudskošolski vzgoji preide v roke mojstra in pohaja obrtno šolo, v dobi, ko je najbolj sprejemljiv za dobre in slabe nauke in zgleda za svoje bodoče moško poklicno življenje kot obrtnik-državljan.

Žal, nas že povsem pogled na bitje in žitje našega vajenca pouči, da pri njegovi mojstrski, družabni in strokovnošolski izobrazbi marsikaj ni v redu.

Glede mojstrske vzgoje se čujejo še vedno iz obrtniških in drugih krogov mnoge pritožbe. Nadštevilstvo vajencev, slabo ravnanje z njimi in porabljanje za neobrtne posle, zanemarjanje moralne in telesne vzgoje učenca, to so pogoje, ki so še danes zelo pogoste. Vajeniški material, na katerega so vojne in povojne prilike tako škodljivo vplivale, se čisto preveč odtujaše mojstru in učenju, zahaja v slabo družbo in posebno po mestih zapada vplivu raznih elementov, ki ga vodijo na ulico in po ponočnih shodih. Kaj postane iz takega vajenca, nam nudijo mnogi žalostni zgledi, celo iz kriminalistike.

Šolska vzgoja obrtniškega naraščaja trpi na eni strani zaradi slabe družabne, ljudskošolske in mojstrske vzgoje, na drugi strani pa — kakor kažejo izkušnje šolnikov — zaradi pomanjkljivosti ureditve obrtnega šolstva. Neenaka, pri mnogih učencih izredno pomanjkljiva ljudskošolska izobrazba celo najpožrtvovalnejšemu učitelju onemogoča nameravani uspeh. Tej težkoči se pridružuje še nerazumevanje šolske vzgoje od strani mnogih mojstrov, ki učitelja pogosto ne podpirajo. Šablonska in pravemu namenu obrtnonadaljevalne šole premalo odgovarjajoča učna metoda vajencu ne vcepi zadostno one vzgoje, ki bi bila potrebna bodočemu obrtniku-državljanu.

Kako naj temu zlu odpomoremo?

Predvsem je treba, da se ustvari med mojstrom in vajencem tako razmerje, da bo videl mojster v učenca ne samo »poba«, za katerega se je treba brigati le toliko, kolikor je potrebno iz lastnega interesa, temveč kot svojega varovanca in bodočega obrtnika-tovariša. Mojster naj bo vajencu drugi oče. Skrbeti mora, da uživa učenec zgledno, družabno, moralno, versko in šolsko vzgojo, zahtevati mora od njega izpolnjevanje dolžnosti, a dati tudi priliko do primerne veselja in zabave, ko opravi svoje delo. Mojster mora dati učenca priliko, da se v delavnici doba učenja res izkoristi, podpirati ga pri tem s potrpljenjem in dobrohotnostjo, a od njega tudi zahtevati, da pokaže resen interes za uk. Učenec mora nasprotno videti v mojstru svojega strogega, a dobrohotnega gospodarja in prijatelja, se zavedati, da mojster zanj žrtvuje i čas i trud ter mu biti zato vdan, poslušen in hvaležen.

Vajencu je treba skrbeti tudi za primerno zabavo in zaposlitev izven delavnice in gospodarjevega doma. To je stvar mojstra, posebno pa še obrtniških organizacij. Obrtniški tamburaški zbori in pevska društva, zabavne prireditve in predstave, poučni izleti pod primernim nadzorstvom in čitanje lepih knjig, dajejo vajencu najlepšo zaposlitev in duševno razvedrilo v prostih urah ter ga odtegujejo škodljivim vplivom slabe družbe, obenem pa mu bude veselje in zanimanje do življenja in dela.

Pouku v obrtnonadaljevalni šoli mora tvoriti podlago poleg predmetov, ki se tičejo poklica in ki so že danes v učnem načrtu, v mnogo večji meri kakor doslej, tudi domovinoznanstvo. Ljudska šola ima dati prvo vzgojo človeku, obrtnonadaljevalna šola pa ima vzgajati obrtnika-državljana. V času vajeniške dobe začne obrtnik gledati in skušati svet, si ustvarjati svoje pojme o gospodarstvu, družbi in državi, ustvarjati si svoj nazor o svetu. Za našo mlado državo, kjer se gospodarske in socialne prilike šele konsolidirajo, ko v širokih plasteh ljudstva, ki ga v velikem delu tvori ravno obrtništvo, še ni one državljanske zavesti, ki je državi neobhodno potrebna, in ko čakajo naše gospodarstvo in posebno obrt hudi eksistenčni boji, je vzgoja obrtniškega naraščaja v smeri domovinoznanstva eminentnega pomena. Obrtnonadaljevalna šola naj poleg strokovne teoretične izobrazbe odpre vajencu tudi poznavanje stanovskih prilik, poznavanje pomena obrtniškega stanu, ustroj obrtniških organizacij, vsaj v malih obrisih prilik obrtniškega stanu v preteklosti in v naprednejših državah. Vajenec naj spozna, koliko bogastva in lepote ima naša država, vcepi naj se mu ljubezen do domovine in ponos in velikost države. Vajenec, ki bo kot bodoči obrtnik mogel in moral sodelovati v javnem življenju, mora imeti nekaj pojma, kaj je država, kaj politična, davčna in sodna oblast, kaj je občina in kakšne naloge ima. Učiteljsko besedo naj izpopolni lepa učna knjiga, posebno šolska čitanka. Ta pa ne sme obsegati stotine strani z neprebavljivim, slinastim in pedagoškodolgočasnim čtivom, ki se učenca že pri čitanju par strani priskuti, temveč naj v nekaj deseteric straneh vpelje učenca v zgodovino, v slavne čase naroda, v gospodarstvo, pokaže naj mu znamenite može, posebno iz obrtniških vrst, ustvari naj mu pojem o naravnih krasotah naše domovine ter pripoveduje o drugih za njegov milje važnih in zanimivih stvareh, da bo čital iz lastne inicijative in dobil veselje do čitanja še drugih knjig. Vajenec mora vžljubiti domovino, svojo grudo, svoj narod in svoj stan, mora biti ponosen, da je obrtnik in Jugoslovčan, dobiti mora veselje do izpopolnjevanja svojih vednosti in ročnosti, do poznavanja domovine in tujih krajev ter dobiti veselje do življenja in dela. Kadar bomo imeli vsaj precejšen del tako vzgojenih vajencev, potem bomo lahko pomirjeni tudi glede bodočnosti našega obrtniškega stanu. To pa se dá doseči ob primernem sodelovanju mojstra, vajenca in učitelja ter ob zadostni moralni in tudi finančni podpori od strani merodajnih činiteljev.

V teh kratkih mislih sem izrazil le nekaj misli in želj, ki jih imajo oni, katerim je na srcu usoda našega malega človeka, našega obrtnika in predvsem našega obrtnega naraščaja. Stvar prizadetih in poklicanih krogov pa je, da presodijo, koliko se more ustreči, in da izvedejo to, kar se izvesti dá.

Prof. M. Presl:

Vzgoja obrtniškega naraščaja.

Žalostne razmere, v katere je pred okroglo petdesetimi leti zašlo obrtništvo in rokodelstvo, so povzročile v sedanji Evropi ono mogočno gibanje, ki je imelo namen, vpostaviti pri obrtništvu zopet zdrave socialne razmere.

Najvažnejša naloga, ki naj bi rešila ta socialno-političen problem obrtništva, je bila v prvi vrsti

reforma vzgoje obrtniškega naraščaja. Dočim je bilo že davno dobro preskrbljeno za vzgojo mladine, ki se je hotela posvetiti tako zvanim učenim poklicem, ni do omenjene dobe nikdo mislil na obrtniško in rokodelsko vzgojo. Spoznanje, da ne zadostuje le kratka učna doba pri mojstru za vzgojo dobrega obrtniškega naraščaja, iz katerega bi se rekrutirali za uspešno konkurenco sposobni obrtniki, je dovedlo do ustanavljanja strokovnih in obrtnih učilišč. Kot zadnja in mogoče najvažnejša pridobitev na polju obrtniške vzgoje so sledile obrtne nadaljevalne šole, specialni kurzi in končno vajeniške razstave.

Po preobratu je postalo tudi pri nas vprašanje vzgoje obrtniškega naraščaja vedno bolj pereče. Predsodki in napačna naziranja, ki so vladali v tako zvanih meščanskih krogih in ki niso dopuščali, da bi se tudi mladina teh krogov posvetila obrtništvu, so se razblinili. Posledica tega preobrata v mišljenju gotovih stanov bo porast števila obrtniških vajencev. Ker je pa že danes dokazana nadštevilnost obrtniškega stanu, bo ta stan le tedaj uspeval, ako bo usposobljen tudi za konkurenco z inozemstvom.

Razveseljivo je radi tega dejstvo, da se v vedno večji in večji meri tudi pri nas obrača pažnja na pravilno vzgojo obrtniškega naraščaja, ki jo lahko vajenec pridobi le s prakso v tesni zvezi z dobro urejeno strokovno obrtnonadaljevalno šolo. Drugo eminentno sredstvo, ki naj služi tudi vzgoji obrtnega naraščaja, so vajeniške razstave.

Razstava vajeniških del naj poda v prvi vrsti pregled, kaj se je z vzgojo obrtniškega naraščaja do sedaj doseglo, kateri ukrepi so bili koristni, kaka nova pota in nova sredstva naj se uvedejo v doseglo čim najbolj harmoničnega sodelovanja šole in prakse.

Razstava kot vzgojno sredstvo naj dá vajencu nove pobude, dvigne naj v njem samozavest in voljo ter naj ga obenem seznani tudi z drugimi sorodnimi in mogoče še njemu neznanimi obrtni.

Pozdraviti moramo vse hvale vredno iniciativno prizadevanje zveze obrtnih zadrug in tudi vseh drugih činiteljev, ki so pripomogli, da se vrši po vojni prva vajeniška razstava, ki bo gotovo rodila v največji meri tudi za naše obrtništvo sad boljše bodočnosti.

Izgradnja obrtnega šolstva rodi sama po sebi vedno nova vprašanja. Ponajveč so ta vprašanja težko rešljiva, ker je navadno premalo izkušenj na razpolago, na podlagi katerih bi se dala nastala vprašanja enostavno in pravilno rešiti. Zaradi tega moramo pozdraviti tudi ideje ankete, ki naj se vrši ob priliki vajeniške razstave. Eno glavnih in aktualnih vprašanj, katero se bo moralo v najkrajšem času rešiti, je vprašanje nadaljnje izobrazbe učiteljev na obrtnonadaljevalnih šolah. Vajeniška razstava bo dobrodošla posebno mlajšemu učiteljstvu, ki je zaposleno na obrtnonadaljevalnih šolah. Tu bo imelo učiteljstvo priliko vpogleda v delo drugih starejših obrtnonadaljevalnih šol, seznanila ga bo o obsegu dela in delazmožnosti vajenca, podala mu pa bo tudi pravo sliko, kaj in v kaki izmeri naj nudi šola vajencu.

Vajeniške razstave so končno važne tudi za drugo občinstvo, ki naj dobi vpogled v delovanje vajenca in ki naj vzbudi večji interes do stanu, od katerega zavisi velik del dobrobitja in boljše prihodnosti tudi zanj.

Nekoliko besed o obrtnonadaljevalni šoli v Središču ob Dravi ob njeni triletnici.

(Spisal vodja te šole ravnatelj A. Kosi.)

Obrtnonadaljevalna šola v Središču ob Dravi je nov zavod. V življenje ga je poklical pred tremi leti g. Jakob Zdravec, lastnik paromlina v Središču. Že pred leti — še v prejšnji naši domovini — je uvidel potrebo ustanovitve zavoda za izpopolnjevanje splošne, zlasti pa obrtne izobrazbe ter pospeševanje stanovske odgoje vajencev iz Središča in okolice. Imeti okrog sebe omikan, vsestransko naobražen obrtniški naraščaj, je bila njegova najiskrenejša želja, zato je napel vse sile, da se je ustanovila sedaj v naši novi domovini, ko je dobilo vse naše šolstvo narodno dušo, ta šola.

Poglejmo si nekoliko sedaj ob triletnici obstoja tega zavoda, kako je vplival pouk na tej šoli v vzgojnem in poučnem oziru na vajence, obiskovalce te šole. Uspeh vsake šole je odvisen v prvi vrsti od materiala, ki je učitelju na razpolago. Z učenci, ki so s povoljnim uspehom dovršili šestrazredno osnovno šolo v Središču, se je dalo lepo in uspešno delovati in se bližati učnemu smotru obrtnonadaljevalne šole, toda to delo je oviralo pretežno število takih gojencev, ki so bili že v osnovni šoli slabiči, a so po izstopu iz šole pozabili še to, kar se jih je v šoli prijel; najbolj pa so ovirali splošni napredek pouka iz bližnjega Medjimurja v rokodelski nauk v Središču došli vajenci, deloma analfabeti, deloma v madjarski šoli v jezikovnem oziru pokvarjeni dečki. Taki učenci so največje zlo za tukajšnji zavod, ker učitelj spričo raznovrstnosti znanja učencev ne ve, na kaj bi se pri pouku opiral. Za take, v ljudskošolski naobrazbi zaostale vajence, bi moralo biti samo za učni jezik najmanj po 8 do 10 ur tedenskega pouka, ne pa samo po dve uri. Pomniti pa je še, da se z obrtnimi vajenci v obrtnonadaljevalni šoli doseže le to, kar se doseže v šolskih urah — doma dečki nimajo časa za ponavljanje šolske tvarine, ker jih potrebe življenjskega obrta, torej delo v delavnici, v tem ovirajo. Ko bi imeli gojenci naše obrtnonadaljevalne šole boljše ljudskošolsko naobrazbo (med vojno je bil i na najboljših osnovnih šolah pouk skrajno pomanjkljiv!), ko bi bili vajenci-Medjimurci vsaj v jezikovnem oziru nekoliko sposobnejši, dali bi se doseči na obrtnonadaljevalni šoli v Središču krasni učni upuhi vkljub temu, da poučujejo na zavodu štiri učne osebe, ki niso kvalificirane za pouk na obrtnonadaljevalnih šolah.

Lep napredek pa je dosegla šola, kar se tiče vedenja učencev, ki obiskujejo omenjeni zavod. Skoraj vsem se pozna, da jih v šoli «brusimo» in da smo jih tudi že, z majhnimi izjemami, «izbrusili». Prej dokaj podivjani, kakršne smo dobili v roke, se vedejo sedaj večinoma dostojno. Pri tem gre zasluga séveda tudi nekaterim boljšim mojstrom, ki nam gredo v tem oziru na roko.

Kaj je namen teh vrstic? Povedati, da se je z ustanovitvijo obrtnonadaljevalne šole v Središču ob Dravi ustreglo splošni potrebi obrtniških krogov Središča in okolice, da se učiteljstvo s pomočjo mero-dajnih faktorjev — zlasti tukajšnjega obrtnega društva — skuša približati smotru, ki ga imajo obrtnonadaljevalne šole in da se po možnosti ozira na strokovne potrebe učencev iste ali vsaj sorodne stanovske smeri.

Razno.

Načelnik dr. Rudolf Marn — petdesetletnik. Preteklo soboto je obhajal načelnik ministrstva trgovine in industrije, šef oddelka v Ljubljani, g. dr. Rudolf Marn petdesetletni jubilej rojstva. Slavljenec spada med najzaslužnejše naše može, med najbolj agilne pionirje, ki so položili temelje za zgradbo obrtniške in trgovske organizacije. Dr. Marn je bil med drugim tudi urednik «Slovenskega obrtnika», prvega glasila Deželne zveze obrtnih zadrug, kateri je bil vsekdar naklonjen. V znak priznanja velikih zaslug, ki jih ima slavljenec za napredek obrtništva in v znak hvaležnosti, ga je Zveza obrtnih zadrug imenovala častnim predsednikom vajeniške razstave. Odličnemu strokovnemu delavcu, iskrenemu narodnjaku, želimo ob njegovi petdesetletnici, da bi mu bilo dano delovati še mnogo let v korist obrtništva in ponos celokupnemu narodu! Živio!

Zborovanje posavskih obrtnikov v Brežicah. Na Velikonočni ponedeljek se je vršilo v Brežicah lepo uspelo zborovanje posavskega obrtništva, katerega so se poleg številnih gostov iz sevniškega, radeškega, krškega in kostanjeviškega okraja udeležili tudi zastopniki oblasti lužiske občine, Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani ter Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani in Mariboru. Po jedrnatem pozdravnem govoru predsednika gospoda Holyja je predaval g. dr. Pretnar, referent Trgovske in obrtniške zbornice, o gospodarskem položaju obrtništva, g. Franchetti, častni predsednik Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani, o socialnem zavarovanju in mojstrski bolniški blagajni in g. Zadravec, član Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani ter zastopnik Zveze obrtnih zadrug v Mariboru, o davkih in obrtniških kreditih. H koncu se je oglasil k besedi še brežiški župan gosp. dr. Zdolšek. Sprejete so bile soglasno od govornikov predlagane resolucije. Referat g. Zadravca o davkih s tozadevno resolucijo in resolucije, ki so bile sprejete na predlog g. Franchettija, objavimo prihodnjič. Istega dne se je vršila tudi vrlo lepa razstava vajeniških del, za katero gre posebna zasluga g. Holyju in o kateri bomo ob priliki še podrobneje poročali.

IV. občni zbor Obrtne banke v Ljubljani. Obrtna banka v Ljubljani je imela 24. m. m. v posvetovalnici Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani svoj četrti redni občni zbor. Udeležilo se ga je jako lepo število delničarjev, ki so reprezentirali v celem 26.657 delnic, odnosno 2661 glasov. — Predsednik g. Fran Kavčič je otvoril zborovanje, pozdravil vse navzoče delničarje, predvsem vladnega komisarja ministerijalnega tajnika gospoda Frana Mramorja in notarja g. dr. Andreja Kuharja, ki je obenem vodil zapisnik, in v kratkem jedrnatem govoru podal poročilo upravnega sveta o poslovanju za leto 1924. Nadzorstveno poročilo je podal ravnatelj gospod Ivan Mikuž, predsednik nadzorstvenega sveta. Poročilo upravnega kakor tudi nadzorstvenega sveta je bilo od vseh navzočih delničarjev brez ugovora in z odobravanjem sprejeto, predložena bilanca in zaključni račun izgube in dobička sta se enoglasno odobrila, upravnemu kakor nadzorstvenemu svetu pa podelil absolutorij. Kakor povzamemo iz letnega bilančnega poročila, izkazuje bilanca z 31. decembrom sledeča aktiva: Gotovina v blagajni 660.674 Din 9 par, valute 106.839 Din 71 par, menice 337.750 Din, vrednostni papirji 286.702 Din 75 par, predumi na vrednostne papirje 184.622 Din 50 par, dolžniki 16.101.631 Din 58 par, inventar 95.730 Din 63 par; pasiva: Delniška glavnica 2.000.000 Din, rezervni fond 410.429 dinarjev 21 pa, pokojninski fond 80.000 Din, vloge na knjižice 4.864.490 Din 56 par, upniki 10.011.524 Din

63 par, neizplačana dividenda 6886 Din 50 par, prehodne postavke 177.681 Din 36 par, čisti dobiček 222.939 Din. — Predlog upravnega sveta, da naj se izplača za leto 1924. 9%na dividenda, je bil enoglasno sprejet. Nato so se vršile volitve in je bil soglasno izvoljen dosedanji upravni svet s kooptacijo dvanajstega člana upravnega sveta gospoda V. H. Rohrmana kakor tudi dosedanji nadzorstveni svet. Po končanih volitvah v upravni in nadzorstveni svet je podpredsednik g. Hanuš Krofta v kratkem govoru in jasnih besedah očrtal vse prilike in razmere na denarnem in valutnem trgu v minulem letu, katere so pretresljivo vplivale na zastoj razvoja v narodnem gospodarstvu, pri čemer so bile prizadete skoro vse panoge industrije kakor tudi do malih izjem vse stroke obrtnega stanu in s tem v zvezi enako posamezni denarni zavodi več ali manj. Vsem tem okoliščinam se je bilo treba prilagoditi in tako smo bili prisiljeni na eni strani zvišati obrestno mero našim vlagateljem, povečali so se nam davki in režijski stroški; na drugi strani smo morali ostati v svrhu zaščite malih obrtnikov pri cenejših kreditih. Iz vseh teh razlogov je jasno, da smo vsled tega plačali svojim delničarjem za poslovno leto 1924. manjšo dividendo kakor v minulem letu. V nadaljnjih izvajanjih je podpredsednik g. Hanuš Krofta omenil zasluge, ki sta si jih stekla v obrtništvo naš upravni svetnik g. Engelbert Franchetti in podpredsednik g. Jakob Zadravec ter ju prosil, da požrtvovalno tudi v bodoče posvečata svoje priznane zmožnosti v dobrobit obrtniškega stanu in stojita ob strani s svojimi nasveti našemu zavodu. Za izvajanja se mu je zahvalil predsednik g. Fran Kavčič, izrekši zahvalo ustanoviteljici našega zavoda, Ljubljanski kreditni banki, ki je bila ob vsaki priliki našemu zavodu ob strani, na kar je zaključil lepo uspelo zborovanje.

Izvoz iz Jugoslavije leta 1924. Sedaj so znani tudi že podatki izvoza za december, tako da lahko sestavimo izvoz vsega preteklega leta. V decembru 1923. smo izvozili 275.000 ton blaga v vrednosti 828 milijonov dinarjev, v decembru 1924. pa 407.000 ton in 953 dinarjev. Prirastek v tonah znaša 48%, v denarju pa 15%. Vzemimo skupaj leti 1923. in 1924.:

	tone	dinarji
1923.	3,025.914	8.048,843.930
1924.	3,915.700	9.538,774.432
	+ 889.786	+ 1.498,930.502
	+ 29.41 %	+ 18.51 %
	tone	dinarji

Izvoz se je torej znatno dvignil; skoraj za tri desetine glede kvantitete in za slabo petino glede vrednosti. Navedli bomo še glavne predmete izvoza v decembru, po tonah in po vrednosti:

	tone	milijoni dinarjev
koruza	92.474	189-6
pšenica	23.879	104-1
drugo žito	3.319	11-6
stavbni les	77.680	94-8
kurivni les	29.320	8-8
sveže meso	2.198	59-4
pšenična moka	8.280	51-2
jajca	849	30-6
baker	502	21-6
bob in fižol	3.798	16-5
cement	30.208	14-1
razno	105.218	200-5

Največ koruze je šlo v Avstrijo (za 71.2 milijona Din), v Češkoslovaško 56.5 in v Milan 18.9. Pšenice je kupila Bolgarija za 45.8 milijonov dinarjev, Ogrska za 20.7, Avstrija za 17.4, drugo žito pa posebno Grška 6.8 in Avstrija 4.3. Stavbnega lesa je šlo v Italijo za 64.7 milijonov dinarjev, na Francosko za 9.9, v Avstrijo za 8.7, kurivnega pa v Italijo za 4.8 in na Ogrsko za 3.4. Mesa je kupila Avstrija za 37.1 mi-

lijonov, Italija za 10·4, Švica za 7·7. Pšenične moke Češko-slovaška za 15·6, Bolgarija za 13·9, Avstrija za 13·8, jajec Švica za 20·9, boba in fižola Italija za 11·7 itd. — Koruza je obdržala prvo mesto v izvozu, ki ga je imela tudi že v novembru. Tudi v decembru 1924. smo eksportirali 9247 vagonov, toliko kot doslej še nikoli razen v letošnjem januarju. Zivine smo pa izvozili:

	dec. 1923.	dec. 1924.
konj	3.761	2.841
goveda	14.187	7.635
prašičev	11.395	5.514
perutnine	62.996	57.216

Vzrok nazadovanja tiči v porastu dinarja in tudi v izvozni carini.

Izdajatelj konzorcij «Obrtnega Vestnika».

Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.

Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

r. z. z o. z. v Ljubljani

Mestni trg štev. 6.

ker ima že nad

10,000.000 Din jamstvene glavnice.

Vloge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše.

Kreditno društvo

Mestne hranilnice ljubljanske

dovoljuje posojila

na menice in kredite

v tekočem računu

vsem kredita zmožnim osebam in tvrdkam

ORIENT

d. z o. z.

tovarna olj. barv, firnežev in lakov

Slomškova ulica št. 19

LJUBLJANA

Vodmat pri Ljubljani

Prodajalna na drobno: Miklošičeva cesta 4

nasproti frančiškanske cerkve.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Ljubljana, Prešernova ulica št. 50

(v lastnem poslopu).

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana.

Telefon št. 40, 457, 805 in 806.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd. itd.

Ljubljanska kreditna banka

Delniška glavnica:

Din 50,000.000.—

Skupne rezerve: okrog

Din 10,000.000.—

Centrala: Ljubljana, Dunajska cesta

Podružnice:

Brežice
Celje
Crnomelj
Kranj

Logatec
Maribor
Metković
Novi Sad
Trst

Ptuj
Sarajevo
Split
Gorica

Brzjavni naslov:

BANKA LJUBLJANA

Telefon št.: 261, 413, 502, 503
in 504

Priporoča se za vse
bančne posle